

Ympäristöministeriö
kirjaamo.ym@gov.fi

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi uudeksi alueidenkäyttölainsiksi VN/26856/2023

Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen lausunto

Ympäristöministeriö pyytää lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle uudeksi alueidenkäyttölainsiksi. Kainuun ELY-keskus lausuu asiassa seuraavaa:

Kommentit luvusta 1 Yleiset säännökset

Ei lausuttavaa.

Kommentit luvusta 2 Viranomaisen tehtävät

Lakiesityksen 14 §:ssä säädetään elinvoimakeskuksen tehtäväksi edistää alueellaan alueidenkäytön toimivuutta ja kestävyyttä. Pykälässä tai sen perusteluissa ei selkeästi tuoda esiin, mitkä ovat alueidenkäyttöön liittyviä viranomaistehtäviä (mm. liikenne ja patoturvallisuus) ja mitkä edistämistä. Pykälää ja sen perusteluja olisi tältä osin syytä tarkentaa.

Valtion aluehallintouudistuksessa ELY-keskusten alueidenkäytön resurssit jaetaan elinvoimakeskusten ja lupa- ja valvontaviraston kesken vuoden 2026 alusta. Lakiehdotuksessa esitetään virastoille uusiakin tehtäviä. Elinvoimakeskukselle asetettu tehtävä on käytännössä kokonaan uusi tehtävä. Resurssien riittävyys tulee turvata jatkossa, jotta virastoilla on valmiudet hoitaa niille asetut tehtävät.

Kommentit luvusta 3 Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Ei lausuttavaa.

Kommentit luvusta 4 Maakuntakaava

Voimassa olevaan lakiin verrattuna maakuntakaavan tehtäviin ei lakiehdotuksen 21 §:n mukaan enää kuuluisi kuntien yhdyskuntarakenteen periaatteiden esittäminen. Kuten perusteluissa on esitetty, myös Kainuun ELY-keskus näkee, että maakuntakaavassa on tarkoituksenmukaista keskittyä vähintään merkitykseltään maakunnallisiin asioihin eikä kuntien yhdyskuntarakenteen huomioimiseen kuten nykyisessä lainsäädännössä. Perustelujen mukaan aluerakenteen toimivuuden kannalta olisi keskeistä, että aluerakenteen kehittäminen perustuisi realistisiin arvioihin maakunnan väestön kehityksestä. Tätä tarkennusta perusteluissa Kainuun ELY-keskus

17.7.2025

pitää hyvänä, sillä liittojen näkemykset väestökehityksestä yleensä ovat olleet yloptimistisia.

23 §:n 2 momentin mukaan maakuntakaavaa olisi sovitettava mahdollisuuksien mukaan yhteen kaava-alueeseen rajoittuvien maakuntien maakuntakaavojen kanssa. Perusteluissa korostetaan liikenneyhteyksien merkitystä ja teknisen huollon verkostoja koskevia varauksia. Tähän yhteyteen Kainuun ELY-keskus nostaisi myös ekologiset yhteydet. Ekologisten yhteyksien huomioimisen nostaminen 1 momentin 6 kohtaan olisi perusteltua.

Lakiehdotuksen 27 §:n mukaan maakuntakaava on otettava huomioon yleiskaavaa laadittaessa. Kainuun ELY-keskus pitää hyvänä pykälän sanamuotoa, joka tarkoittaa maakuntakaavan kevyempää ohjausvaikutusta yleiskaavoitukseen kuin miten voimassa olevaa lakia on tulkittu.

Kommentit luvusta 5 Yleiskaava

Kainuun ELY-keskus pitää tärkeänä yleiskaavan sisältövaatimuksiin 34 §:n 1 momentin 8 kohtaan lisättävää luonnon monimuotoisuuden vaalimista koskevaa vaatimusta ja sen korostamista.

Lakiehdotuksen 34 §:n 1 momentin 10 kohta koskien kuntien hulevesien hallintaa ja sään ääri-ilmiöihin ja tulvariskeihin varautumista on uusi lisäys yleiskaavan sisältövaatimuksiin. Lain perusteluissa hulevesien hallintaa ei avata tarkemmin. Kainuun ELY-keskus esittää, että perusteluissa kuvattaisiin tarkemmin, mitä yleiskaavatasoinen hulevesien hallinta voisi tarkoittaa tai mihin erityisesti tässä vaiheessa tulisi kiinnittää huomiota.

Kommentit luvusta 6 Asemakaava

Pykälä 47 koskee asemakaavan laatimistarvetta. Pykälän 2 momentin mukaan alueidenkäytön ohjaustarvetta arvioitaessa on otettava huomioon erityisesti asuntotuotannon tarve ja elinkeinoelämän toimivan kilpailun edistäminen. Pykälän perustelujen mukaan tavoitteen toteuttamisen kannalta on tärkeää, että asemakaavoitukseen ryhtymistä ei ymmärretä vain uuden alueen kaavoittamisena, vaan myös olemassa olevan asemakaavoitetun alueen kehittämisenä. Tällöin arvioitavaksi tulisi myös olemassa olevan rakennuskannan hyödyntämismahdollisuus. Kainuun ELY-keskuksen näkemyksen mukaan olemassa olevan rakennuskannan hyödyntäminen kestävästä kehitystä tukevana näkökulmana tulisi näkyä vahvemmin itse pykälätekstissä.

Kommentit luvusta 7 Vähittäiskaupan suuryksiköitä koskevat erityiset säännökset

Ei lausuttavaa.

Kommentit luvusta 8 Tuulivoimarakentamista koskevat erityiset säännökset

17.7.2025

Lakiehdotuksen 68 §:ssä säädetään tuulivoimarakentamista koskevista yleiskaavan erityisistä sisältövaatimuksista. Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan tuulivoimarakentamista ohjaavaa yleiskaavaa laadittaessa on huolehdittava siitä, että suunniteltu tuulivoimarakentaminen ei aiheuta merkittäviä haitallisia maisemavaikutuksia. Kainuun ELY-keskus pitää tärkeänä, että lakiehdotuksessa vahvistetaan maisemavaikutusten huomioimista.

Kommentit luvusta 9 Aurinkovoimarakentamista koskevat erityiset säännökset

Kainuun ELY-keskuksen näkemyksen mukaan on tärkeää, että aurinkovoimarakentaminen edellyttää kaavoitusta.

71 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan laadittaessa aurinkovoimarakentamista ohjaavaa yleiskaavaa on huolehdittava siitä, että aurinkovoimarakentamista ei osoiteta merkittävässä määrin metsämaalle. Perustelujen mukaan vaihtoehtoja metsään tai pellolle rakentamiselle on Suomen kaltaisessa metsäisessä maassa rajallisesti, joten säännös kuitenkin mahdollistaisi sen, että aurinkovoimarakentamiseen osoitetusta alueesta pieni osa osuisi tällaisille alueille. Kainuun ELY-keskus pitää hyvänä edellä mainittua perustelujen tarkennusta metsämaan osuudesta.

Kommentit luvusta 10 Ranta-alueita koskevat erityiset säännökset

Lakiehdotuksen 75 §:ssä säädetään maanomistajan oikeudesta loma-asutuksen järjestämistä koskevan ranta-asemakaavaehdotuksen laatimiseen. Pykälän 1 momentin mukaan kaavaehdotuksessa voidaan erityisestä syystä osoittaa vähäisessä määrin alueita myös vakituista asutusta ja muuta käyttötarkoitusta varten. Kainuun ELY-keskus pitää tärkeänä, että säännöksen sanamuotoa on tarkennettu siten, että maanomistaja oikeus koskisi lähtökohtaisesti loma-asutuksen järjestämistä, sillä voimassa olevan laissa termi "pääasiassa" on käytännössä haluttu tulkittavan hyvin väljästi.

Kommentit luvusta 11 Kaavoitusmenettely ja vaikutusten selvittäminen kaavaa laadittaessa

Lakiehdotuksen 78 §:n 3 momentissa säädetään, että asemakaavaa laadittaessa on lisäksi arvioitava kaavan todennäköisesti merkittävät vaikutukset rakentamisen kustannuksiin. Säännös on uusi. Perustelujen mukaan todennäköisesti merkittäviä vaikutuksia rakentamisen kustannuksiin aiheutuisi esimerkiksi rakennusten sijoittamisesta sekä pysäköintiä, yhteistilojen määrää, kerroslukumäärää, rakennusmateriaaleja ja julkisivuratkaisuja koskevista kaavamääräyksistä. Kainuun ELY-keskus ehdottaa, että perusteluissa tarkennetaan, tarkoitetaanko rakennusten sijoittumisella vain sen suhdetta yhdyskuntarakenteeseen (etäisyydet/liikenteelliset ratkaisut) vai esim. maaperää, johon rakennus/rakennukset sijoittuvat.

17.7.2025

Lakiehdotuksen 80 §:n mukaan kaavaa laativan viranomaisen on ilmoitettava kaavan vireilletulosta niin kuin kunnalliset ilmoitukset kuntalain (410/2015) 108 §:n mukaan kunnassa julkaistaan. Kuntalain 108 §:n 2 momentin mukaan ilmoitusten on oltava yleisessä tietoverkossa 14 vuorokautta, jollei asian luonteesta muuta johdu. Kainuun ELY-keskus pitää tärkeänä, että tieto vireillä olevista kaavoista olisi saatavilla tietoverkossa koko vireilläolon ajan, koska lakimuutoksen yhteydessä kaavoituskatsauksesta luovuttaisiin.

Kommentit luvusta 12 Asemakaavan ja yleiskaavan laatimisaloite ja asemakaavan ja yleiskaavan laatiminen yhteistyössä maanomistajan kanssa

Kainuun ELY-keskus pitää hyvänä, että 90 §:n mukaista yleiskaavaa koskevaa aloiteoikeutta rajoitetaan vain 40, 67, 70 ja 73 §:ien mukaisiin yleiskaavoihin. Ottaen huomioon, että kuntalain mukainen aloiteoikeus on jo olemassa.

Kommentit luvusta 13 Merialuesuunnittelu

Ei lausuttavaa.

Kommentit luvusta 14 Kansallinen kaupunkipuisto

Lakiehdotuksen 98 §:ssä säädetään kansallista kaupunkipuistoa koskevista määräyksistä. Pykälän 3 momentin mukaan kansallisen kaupunkipuiston hoito- ja käyttösuunnitelman hyväksyy lupa- ja valvontavirasto. Aiemmin suunnitelman on hyväksynyt ympäristöministeriö. Lupa- ja valvontavirastolle tulee osoittaa riittävät resurssit uuden tehtävän hoitamiseksi. Lakiehdotuksessa ei säädetä tarkemmin hyväksymismenettelystä eikä hyväksymispäätöstä koskevasta mahdollisesta muutoksenhakumenettelystä tai sen puuttumisesta.

Kommentit luvusta 15 Valtion rajat ylittävät ympäristövaikutukset

Ei lausuttavaa.

Kommentit luvusta 16 Pakkokeinot ja seuraamukset

Ei lausuttavaa.

Kommentit luvusta 17 Kaavan ja muun päätöksen tiedoksiantoa koskevat säännökset

Ei lausuttavaa.

Kommentit luvusta 18 Muutoksenhaku

Lakiehdotuksen 114 §:n mukaan valitusoikeus sellaisesta asemakaavasta, joka laaditaan voimassa olevan yleiskaavan alueelle yleiskaavan

17.7.2025

ohjausvaikutuksesta poikkeamatta, on niillä, joiden oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa. Valitusoikeutta rajataan vain asianosaisiin ja säännös merkitsisi poikkeusta kuntalain mukaiseen kunnallisvalitusta koskevaan pääsääntöön. Kainuun ELY-keskus huomauttaa, että on tilanteita, joissa on tulkinnanvaraista, onko laadittava asemakaava ristiriidassa yleiskaavan kanssa. Perustelujen mukaan kunnan jäsenillä olisi ollut mahdollisuus vaikuttaa myös valitusteilse alueen kaavoitukseen yleiskaavan hyväksymispäätöksen yhteydessä. Kainuun ELY-keskus huomauttaa, että voimassa olevat yleiskaavat voivat olla vanhojakin ja välttämättä kunnan jäsenillä ei ole ollut todellista mahdollisuutta vaikuttaa tällöin asiaan. Todettakoon, että valitusoikeuden rajaamisella tavoitellaan kaavoituksen sujuvoittamista, joten säännös saattaa edesauttaa sitä, että kunnat pitävät yleiskaavoitusta ajan tasalla.

ELY-keskuksen oikaisukehotusta koskevista säännöksistä luopumista ei perustella lakiesityksessä lainkaan. Kainuun ELY-keskus esittäisi, että säännöksestä luopumisen syyt perusteltaisiin ja vaikutukset arvioitaisiin lakiesityksessä.

Kommentit luvusta 19 Kaavan ja muun päätöksen tiedoksiantoa ja voimaantuloa koskevat säännökset

Lakiehtouksen 117 §:n mukaan voimassa olevasta laista poiketen maakuntakaavakin voidaan määrätä tulemaan voimaan vain kaava-alueen siltä osalta, johon valitusten ei voida katsoa kohdistuva. Kainuun ELY-keskus pitää muutosta hyvänä ja johdonmukaisena.

Kommentit luvusta 20 Erinäiset säännökset

Ei lausuttavaa.

Kommentit luvusta 21 Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

Ei lausuttavaa.

Kommentit alueidenkäyttölain muuttamisesta (liitelaki, nimike muuttuu laiksi kaavojen toteuttamislajiksi)

Ei lausuttavaa.

Kommentit rakentamislain muuttamisesta

Ei lausuttavaa.

Luonnos uudeksi alueidenkäyttöasetukseksi viimeistellään ja siitä pyydetään lausunnot syksyllä 2025. Jos haluatte jo nyt antaa siitä kommentteja, niin voitte tehdä sen tässä.

Ei lausuttavaa.

17.7.2025

Tämä asiakirja on hyväksytty/allegirjoitettu viraston sähköisessä asiantuntijajärjestelmässä. Asian on esitellyt johtava asiantuntija Matleena Louhisalmi ja ratkaissut johtaja Sari Myllyoja. Lausunnon valmisteluun on osallistunut alueidenkäyttöasiantuntija Sirpa Lyytinen.

Jakelu

USPA
Ympäristöministeriö

Tämä asiakirja KEHA/22126/2025 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument KEHA/22126/2025 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Louhisalmi Matleena 17.07.2025 12:22

Ratkaisija Myllyoja Sari 17.07.2025 20:40